

Порушення норм Кодексу може передбачати накладання санкцій, аж до звільнення з роботи, за поданням Комісії з питань етики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Брич В.Я., Корман М.М. Психологія управління: Навч. Посібник. / Брич В.Я., Корман М.М. – Київ: Кондор-Видавництво, 2013., 384 с.
2. Брич В.Я., Корман М.М. Управлінська етика як складова ефективної ділової взаємодії. Економічний аналіз: зб. наук. пр. / Брич В.Я., Корман М.М. – 2012. – Вип. 11, ч. 1. – С. 47-50.
3. Електронний ресурс: <http://kpi.ua/code>

УДК 37.013.42 – 364.048.6

Крупник З. І.

к.пед.н., викладач кафедри психології
та соціальної роботи
Тернопільський національний
економічний університет

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

*Здоров'я – не все,
але все без нього – нічого.
(Сократ)*

Активна модернізація суспільства на початку ХХІ ст., що супроводжується кризовими процесами (ускладненням життєвого середовища, змінами моральних цінностей тощо), відзначається зростанням соціально негативних явищ і соціально небезпечних захворювань, збільшенням кількості людей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Здоров'я - це перша і найважливіша потреба людини, що визначає її здатність до праці і забезпечує гармонійний розвиток особистості. Воно є найважливішим кроком до пізнання навколишнього світу, до самоствердження і щастя людини. Активне довге життя - цей важлива умова людського існування. Здоровий спосіб життя - це спосіб життя людини, заснований на принципах моральності, раціонально організований, активний, трудовий, гартуючий і, в той же час, захищаючий від несприятливих дій довкілля.

Наукові вчення про здоров'я бере свій початок у Стародавній Греції і стародавньому Римі. Через тисячі років до нас дійшов античний афоризм: «У здоровому тілі – здоровий дух». Ще Арістотель вважав, що фізичне, моральне й розумове виховання взаємопов'язані. Сьогочасні знавці, наприклад, як Т. Ротерс продовжують наголошувати на тому, що « у

сучасних умовах розвитку суспільства значення духовного життя особистості у тісному зв'язку з його фізичним розвитком, культурою здоров'я».

Формування особистості визначається діалектичною єдністю об'єктивного і суб'єктивного, спадкового і соціального, матеріального і духовного, цілеспрямованого і стихійного, позитивного і негативного. Серед основних чинників цього процесу можна виділити вплив природного середовища та соціального оточення, суб'єктів суспільного та сімейного виховання, самовиховання, предметно-практичну діяльність та спілкування.

Цілісність людської особистості проявляється, перш за все, у взаємозв'язку і взаємодії психічних і фізичних сил організму. Гармонія психофізичних сил організму підвищує резерви здоров'я, створює умови для творчого самовираження в різних сферах нашого життя.

Актуальність питання формування здоров'язберігаючої компетентності особистості пояснюється рядом суперечностей, а особливо між: потребами суспільства у здорових громадянах і неухильним погіршенням їх здоров'я; між потребами виробництва у здорових фахівцях, і відсутністю методик їх оздоровлення під час навчання; між природним бажанням людини бути здоровою і її знаннями про здоров'я та вміння його зберігати, зміцнювати.

Варто зазначити, що у структурі здоров'язберігаючої компетентності дослідники виокремлюють три основні компоненти: *когнітивний* (система знань і пізнавальних вмінь), *особистісний* (наявність і проявлення рис особистості, зумовлених характером діяльності з формування здорового способу життя), *діяльнісний* (здатність обґрунтовано виявляти та раціонально застосовувати шляхи і засоби для найбільш ефективного досягнення мети). (рис. 1) [2, с. 62-63]

Когнітивний компонент містить знання, які характеризуються світоглядним розумінням людини її природного та соціального оточення; загальні професійні знання про культуру здоров'я як складову загальної культури особистості; психолого-педагогічні знання про закономірності всебічного розвитку особистості; інтегровані предметні знання про цінність здоров'я та здорового способу життя як основи активної життєдіяльності та особистісного розвитку людини; методичні знання про застосування здоров'язберігаючих технологій у соціальній роботі та ефективні заходи щодо особистої безпеки життєдіяльності й оточуючого середовища.

Особистісний компонент становлять: мотиваційно-ціннісні орієнтації (прийняття цінності здоров'я, інтерес та готовність до різноманітних видів здоров'язберігаючої діяльності); соціальна орієнтація (готовність до виконання соціальних функцій і ролей у професійній та соціокультурній сферах); професійна орієнтація на здоров'язбереження об'єктів соціальної роботи; особистісні якості, необхідні для здійснення здоров'язберігаючої діяльності; рефлексивна складова (усвідомлення і присвоєння способів підтримки здоров'я).

Діяльнісний компонент містить систему спеціальних здоров'язберігаючих умінь і навичок (позитивне відношення до власного здоров'я та здоров'я об'єктів своєї безпосередньої діяльності, володіння

сучасними засобами психофізичної діагностики стану здоров'я та вміння їх застосовувати на практиці, вміння проектувати індивідуальні траєкторії розвитку і вдосконалення способів збереження здоров'я клієнтів), а також професійні уміння і навички соціальної роботи (організаторські, аналітичні, проектувальні, комунікативні, корекційні та ін.).

Із моделі спостерігаємо, що сформованість здоров'язберігаючої компетентності особистості можна говорити лише тоді, коли вона не тільки володіє знаннями про здоров'я, здоровий спосіб життя, здоров'язберігаючі технології, усвідомлює цінність здоров'я, мотивована до здоров'язберігаючої діяльності, а й реалізує усі свої знання і вміння у повсякденному житті.

Технологія формування та підтримки здоров'язберігаючої компетентності особистості забезпечується органічною єдністю та взаємодією зазначених компонентів за допомогою системоутворюючого чинника – здоров'язбереження.

Отже, здоров'язберігаюча компетентність особистості – це інтегративна якість, що виявляється у її здатності й готовності до здоров'язберігаючої діяльності, заснованої на інтеграції особистих знань і досвіду.

Рис. 1. Модель здоров'язберігаючої компетентності особистості.

Таким чином, для формування і розвитку здоров'язберігаючої компетентності особистості необхідна її орієнтація на відповідальне ставлення до особистого здоров'я та здоров'я інших, формування компетенцій у сфері здоров'я і здорового способу життя з метою впровадження цих принципів у повсякденне життя, що сприятиме

формуванню навичок здоров'язберігаючої поведінки, як основи здорового способу життя, розвиток психологічної культури, і навичок саморегуляції особистості.

Література:

1. Безруких М. М. Здоров'язберігаючих школа / М. М. Безруких. - М. : Психолого-соціальний інститут, 2004. - 240 с.

2. Гамаюнова А. Н. Компетенція здоров'язбереження в структурі професійної компетентності бакалавра психолого-педагогічного образования / А. Н. Гамаюнова // Международный журнал экспериментального образования. – М., 2011. – № 3. – 192 с.

Морщакова О.С .

к.філос.н., доцент кафедри психології
і соціальної роботи ЮФ ТНЕУ

КОНТЕКСТУАЛЬНІ ВИМІРИ ОСОБИСТОСТІ: ТВОРЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ

Постмодерністичний ракурс феномену культури змістовно виявляє серед її специфічних характеристик таку, як орієнтація на *контекстуальність* (пізнання явища у його взаємовідносинах, процес творення образу людини чи речі з увагою до їхнього контексту), що «репрезентує» світ людини, його змістові ознаки. В цьому сенсі контекстуальність є тлумаченням людської суб'єктивності, де людина виступає проектом, образом, сенсом людського «Я» в культурі, із проявами й вірогіднісними включеннями можливостей, випадковостей, екзистенційних виборів. Контекстуальність як формотворчий принцип оприявлення суб'єктивності людини полягає у дбайливому творенні сутнісної самодіяльності людини, а як процес індивідуалізації суб'єктивного «Я» у культурі постмодерну виявляє сутнісні характеристики людини – монади, її цілісність і унікальність. *Віднайти індивідуальну суб'єктивність, створити її – головна тема сучасної культури.*

Серед напрямів дослідження широкої проблеми творення особистісного світу людини в світі соціуму й культури, виявлення інтенціонального світу можливостей особистості, її самоздійснення й самотворення, доречно виокремити *контекстний підхід*, зумовлений впливом теоретичних концепцій Ю.Лотмана і М.Бахтіна; а також: *культурологічний підхід* В. Медушевського, Ю. Чекана; *соціокультурний підхід*, відображений у роботах Б.Ананьєва, І.Кона, О.Леонтьєва; *вітакультурний підхід* А.В.Фурмана, *ціннісний підхід* М.Арановського, Є.Басіна, М.Лохтіна та ін. Зазначені підходи представляють певні комплекси теоретико-методологічних підвалин, здатних розширити дослідницькі можливості сучасної соціогуманітаристики, синтезувати дані оцінок реальності, історичні факти і перспективи, що дозволяє сучасній науці осмислювати предметні сфери новітніх наукових розвідок, окреслювати світоглядні детермінанти розвитку культури і особистості у контексті формування нових культурних пластів буття.